

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

DORIS BENŠEK

DIPLOMSKI RAD

PRIDJEVI U DJECE VRTIĆKE I
PREDŠKOLSKE DOBI

Zagreb, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Doris Benšek

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: PRIDJEVI U DJECE VRTIĆKE I
PREDŠKOLSKE DOBI**

MENTOR: doc.dr.sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, rujan 2018.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	3
Sažetak	4
Summary	4
1.UVOD	6
2. O USVAJANJU JEZIKA I GOVORA	7
2.1. O teorijama u usvajanju jezika	7
2.2. O razvoju govora	9
3. O PRIDJEVIMA	13
3.1. O usvajanju pridjeva	14
4. PRIČANJE PRIČA KAO POTICAJ JEZIČNOME RAZVOJU	15
5. ISTRAŽIVANJE	18
5.1. Opis uzorka	18
5.2. Opis instrumenata istraživanja	19
5.3. Ciljevi i hipoteze	20
5.4. Rezultati	21
6. ZAKLJUČAK	25
7. LITERATURA	26
Prilog	28
Izjava o samostalnoj izradi rada	49

Sažetak

Jezik je složen i apstraktan sustav znakova kojim dijete ovladava od rođenja. Stoga su istraživanja jezičnog razvoja neizostavni pokazatelj cjelokupnog dječjeg razvoja. Ona pružaju odgovore o usvajanju jezika te o odnosu jezika i mišljenja. Govor se određuje kao viša psihička aktivnost koja čovjeku omogućuje iznošenje znanja, osjećaja, potreba i mišljenja drugim ljudima. Osjetljivo razdoblje za razvoj i usvajanje govora su prve tri godine života. Važno je da dijete u tom razdoblju ima odgovarajuću socijalnu stimulaciju kako bi se govor razvio. Već u predškolskoj dobi dijete ima jako dobru artikulaciju glasova, usvojilo je gramatička pravila te upotrebljava sve vrste riječi, a tako i pridjeve. Najčešće su to opisni pridjevi - koji opisuju veličinu i boju. Ovaj rad istražuje upotrebu pridjeva u vrtićkoj i predškolskoj dobi te je u njegovu svrhu provedeno istraživanje u Dječjem vrtiću Siget. Temeljni je cilj bio ispitati utječe li komunikacija roditelja s djecom te zajedničko čitanje slikovnica na dječju upotrebu pridjeva. Očekuje se da će komunikacija s roditeljima i zajedničko čitanje slikovnica pozitivno djelovati na upotrebu pridjeva - u spontanom govoru djece. Istraživanje je pokazalo da roditelji komuniciraju s djecom, a i provode zajedničko slobodno vrijeme u čitanju slikovnica što se očituje u raznolikosti upotrebe pridjeva u dječjem spontanom govoru.

Ključne riječi: jezik, govor, pridjevi, komunikacija, čitanje

Summary

Language is a complex and an abstract system of symbols which child has been mastering since its birth. Therefore, language studies are an essential part of child development. They give answers about language acquisition and relation between language and apprehension. Speech is determined as higher mental activity which provide us to present our knowledge, emotions, needs and thoughts to other people. The most vulnerable period for language development and language acquisition are first three years of life. It is important for child to have social inputs in that period. Child in preschool years already has very good articulation, it has acknowledged grammar rules and uses all types of words, including adjectives. The most usually there are adjectives for size and colour. This work is exploring the usage of adjectives at preschool children, so for its purpose there was made a research in kindergarten. The main aim was to question if the communication

between child and parents, and their reading the storybooks influence on children's adjective usage in spontaneous speech. It is expected that they will have a positive affect. Research has shown that parents communicate with their children and spend together their free time in reading storybooks what is manifested in variety of adjective usage in children' s spontaneous speech.

Key words: language, speech, adjectives, communication, reading

1. UVOD

Govor je važna psihička aktivnost koja čovjeku omogućuje sporazumijevanje s njegovom okolinom, pomaže mu izraziti osjećaje, potrebe i mišljenje. Prve tri godine života smatraju se osjetljivim razdobljem za usvajanje govora. Za razvoj govora u tom razdoblju potrebna je odgovarajuća socijalna stimulacija kako bi se potaknuo razvoj urođenih sposobnosti. Pritom su najvažnije osobe s kojima je dijete u najranijoj dobi ostvarilo socioemocionalnu vezu. One će imati najvažniju ulogu u djetetovu govornom razvoju. Tijekom zajedničke komunikacije, odnosno zajedničkih govornih aktivnosti, dijete će postupno učiti govor i kako se govorno izražavati. Potrebno je neprestano stvarati zajedničke govorne situacije koje će djetetu omogućiti daljnje učenje govora. Zajedničko čitanje slikovnica, priča ili pjesama može biti primjer za takvu govornu situaciju koja će obogaćivati dječji govor. Važno je osvijestiti roditelje o nužnosti svakodnevne komunikacije s djecom. I tada dijete ne smije biti pasivni promatrač - pasivni sudionik, već mora aktivno sudjelovati. Roditelj mu mora dopustiti aktivno sudjelovanje: s postavljanjem pitanja, razmišljanjem naglas u vezi radnje, događaja, likova i slično.

Predmet proučavanja ovog diplomskog rada su pridjevi u vrtićkoj i predškolskoj dobi, točnije upotreba pridjeva kod djece u 5. i 6. godini života. Djeca vrlo brzo usvajaju govor zbog urođenih sposobnosti. Samim time i različite vrste riječi, a tako i pridjeve. U svrhu ovog rada provedeno je istraživanje u Dječjem vrtiću Siget. Ispitano je 15-ero djece u 5. godini života (vrtićka odgojna skupina) i 15-ero djece u 6. godini (predškolska odgojna skupina) kroz njihov spontani opis okruženja u kojem žive - u prvoj fazi istraživanja te opis okruženja nakon čitanja priče bogate pridjevima - u drugoj fazi istraživanja. Glavni cilj bio je ispitati u kolikoj mjeri djeca u govoru upotrebljavaju pridjeve te koji su to pridjevi. Isto tako djeci su postavljena pitanja vezana uz njihovu komunikaciju s roditeljima te uz zajedničke govorne aktivnosti odnosno čitanje slikovnica, budući da one imaju utjecaj na upotrebu pridjeva u dječjem govoru.

2. O USVAJANJU JEZIKA I GOVORA

2.1. O teorijama u usvajanju jezika

Jezik i jezični razvoj su vrlo složene pojave. Istraživanja jezičnog razvoja su neizostavni pokazatelj cjelokupnog dječjeg razvoja. Ona pružaju odgovore o usvajanju jezika te o odnosu jezika i mišljenja. U svom radu Kovačević (1996) ukazuje na raznolikost psiholingvističkih teorija. Jean Piaget je začetnik spoznajne ili kognitivne teorije. Smatrao je da svako dijete tijekom spoznajnog razvoja prolazi kroz različite faze istim slijedom. Međutim, moguće su razlike u dobi ulaska u pojedinu fazu što je pod neposrednim utjecajem djetetove okoline. Prema Piagetu pojavljivanje jezika je uvjetovano razinom senzorno-motorne inteligencije tijekom djetetovih prvih osamnaest mjeseci života (Kovačević, 1996). Slijedi psiholingvist Lav Vigotski koji dijeli jezik na dvije vrste: privatni ili unutarnji – usmjeren na samoga sebe te na vanjski ili društveni - usmjeren na druge. On unutarnji govor tumači kao proces u kojem se govor pretvara u misao. Veliki naglasak daje na sporazumijevanju između pojedinaca, kako neverbalnom, tako i verbalnom (Kovačević, 1996). Zatim, Henry Wallon koji smatra, za razliku od Piageta i Vigotskog, da se dijete razvija u stalnoj sprezi s izvanjskim svijetom. Tijekom senzorno-motornog razvoja dojenče se sporazumijeva sa svojom okolinom služeći se dijelovima tijela te čuvstvenim ponašanjem kao što je plakanje, smješkanje i smijeh (Kovačević, 1996). Te naposljetku, Noam Chomsky koji također pripada onima koji su zacrtali glavni okvir teorija jezičnoga razvoja i smatra se začetnikom prve prave psiholingvističke teorije. Chomsky smatra da je djetetu sklonost za usvajanje jezika urođena. Postoje određeni dokazi o postojanju „ugrađene naprave“ za usvajanje jezika, odnosno o jezičnoj urođenosti - dijete urednoga razvoja, okruženo govornim uzorima, jezik usvaja bez ikakvog napora. Međutim, nikako ne valja zanemariti ulogu iskustva (Kovačević, 1996). Ključnim razdobljem za usvajanje jezika podrazumijevaju se prve tri godine djetetova života iako najnovija istraživanja prenatalnog razdoblja bez sumnje govore o procesu usvajanja jezika i u toj najranijoj dobi. Pritom se kao temeljni preduvjet usvajanja jezika navodi mogućnost slušanja, koja se razvija već u embrionalnoj fazi (Kovačević, 1996).

Autori Kuvač i Palmović (2007) navode još neke teorije koje imaju i zasebna tumačenja jezičnog razvoja. Skinner se smatra utemeljiteljem biheviorističke teorije, u kojoj tvrdi da je temelj svakog učenja potkrjepa, odnosno neki događaj koji utječe na to da se određeni oblik ponašanja ponovno pojavi. Potkrjepe djetetovog jezičnog ponašanja tako bi bile pozornost i pohvala roditelja, koje bi dalje potaknule dijete da nastavi s takvim oblikom ponašanja. Bihevioristička teorija naglašava da je svako učenje klasično uvjetovanje te da je jezik oblik ponašanja koji se uči kao i svako drugo ponašanje. Sljedeća teorija je generativna ili nativistička čiji je osnivač Noam Chomsky. On smatra da je jedan dio jezične sposobnosti urođen. I to prije svega zbog lakoće kojom djeca ovladavaju jezikom bez poduke i u uvjetima izloženosti nepotpunim jezičnim podacima. U generativnoj teoriji usvajanje jezika smatra se maturacijskim procesom (procesom sazrijevanja). Urođen jezični modul ili mehanizam za usvajanje jezika, čiji sadržaj čine načela univerzalne gramatike, objašnjava sličnosti u procesu jezičnog usvajanja u različitim jezicima i kulturama. Prema tom modelu jezičnog usvajanja dijete je izloženo jezičnim podacima iz kojih otkriva jezične posebnosti pojedinog jezika. Potom slijedi konekcionistička teorija. Prema konekcionistima, važan je tijek jezičnog usvajanja, posebno s obzirom na pogreške koje dijete u govoru čini. Radi se o učestalosti pojavljivanja točnog i gramatički poopćenog oblika. Dijete u početku, zbog malenog broja riječi, sve oblike obrađuje kao zasebne riječi. Broj je pogrešaka tada malen. No, kako raste broj riječi, dijete pojedine oblike ne obrađuje posebno, već ih klasificira u posebnu skupinu budući da mora obraditi sve veću količinu jezičnog materijala. U njegovu će se govoru naći sve više gramatičkih poopćavanja, odnosno rast će broj pogrešaka. Kako će nepravilne oblike čuti u točnome obliku, a poopćene oblike neće nalaziti u ulaznim podacima, tako će dijete sve više upotrebljavati točne oblike i broj pogrešaka će se smanjiti. Osim navedenih, postoji i teorija prirodne morfologije. Ona pristupa traženju onoga što je univerzalno u usvajanju jezika i pritom uspoređuje različite jezike. Cilj je takvih međujezičnih usporedbi da se za pojedini jezik odvoji kognitivni sloj podataka, odnosno oni podatci koji se mogu povezati s kognitivnim razvojem te uputiti na univerzalije u jezičnom usvajanju. Kognitivna lingvistika, pak, svoj model jezičnog usvajanja temelji na učestalosti oblika, a on se naziva model utemeljen na uporabi. Taj model se zasniva na tri pojma: na učestalosti, na urezanosti i shemi. Učestalost označava količinu pojavljivanja određenog oblika, urezanost pohranjivanje tog oblika u pamćenje, a shema zamjenjuje pojam pravila.

Te posljednja, ali ne i manje bitna, teorija društvene interakcije koja naglašava važnost društvene interakcije za razvoj jezičnog, a samim time i kognitivnog razvoja. Ona naglašava komunikacijsku funkciju jezika i važnost komunikacije u jezičnom usvajanju (Kuvač i Palmović, 2007).

2.2. O razvoju govora

Starc et al. (2004) govor određuju kao višu psihičku aktivnost koja čovjeku omogućuje iznošenje znanja, osjećaja, potreba i mišljenja drugim ljudima. Osjetljivo razdoblje za razvoj i usvajanje govora je rano djetinjstvo. Ta je osjetljivost povezana sa sazrijevanjem živčanog sustava. Važno je da dijete u tom periodu ima odgovarajuću socijalnu stimulaciju kako bi došlo do korištenja njegovih urođenih sposobnosti i samim time do razvoja govora. Govorni razvoj se može podijeliti u dva osnovna razdoblja: predverbalno - od djetetova rođenja do njegove prve izgovorene riječi te verbalno - od prve riječi do automatizacije govora (što se događa oko desete godine).

Razvoj govora počinje s prvim plačem novorođenčeta. U prva dva mjeseca, dijete se glasa krikom, plačem ili nekim drugim fiziološkim zvukovima. Prvo glasanje je spontano, refleksno i odražava stanje ugone ili neugode. Ono nije komunikacijski usmjereno, ali ga ubrzo okolina, a posebno majka, počinje shvaćati kao signale djetetovih osjećaja. Tako se između djeteta i njemu bliskih osoba uspostavlja rana emotivna komunikacija. Ona se smatra jednom od najvažnijih pretpostavki za zdrav govorni i opći razvoj djeteta. Tijekom drugog mjeseca života dijete spontano počinje proizvoditi jednostavne vokalne zvukove poput: *aaaa, oooo, eeee...* i ponekad kombinaciju suglasnika i samoglasnika: *gu, aba, ...* čime započinje faza gukanja. Gukanje je povezano s osjećajem ugone, urođeno je te karakteristično za sve rase i kulture. Rane interakcije dojenčeta i roditelja, tijekom kojih roditelji odgovaraju na gukanje, pa zatim oslušuju gukanje dojenčeta, utječu na djetetov razvoj svijesti o izmjenjivanju u komunikaciji s drugima, što je jedna od osnovnih značajka govora kao komunikacijskog sredstva. U dobi od rođenja do 3. mjeseca dijete preferira ljudski glas u odnosu na druge zvukove, a posebno majčin glas. Također, primjećuje se osjetljivost na promjene u intonaciji (Starc i sur., 2004).

Prema Starc i sur. (2004) u razdoblju od 3. do 6. mjeseca javlja se prvi glasni smijeh, usavršava se gukanje i postupno prelazi u brbljanje (slogovanje). Dijete na glas reagira okretanjem glave i očima traži sugovornika. Slušnu kontrolu nad glasovnom produkcijom uspostavlja u razdoblju od 2. do 5. mjeseca: nad intenzitetom glasa (oko 2. mjeseca), nad visinom glasa (3. i 4. mjesec), a zatim nad izgovorom glasovnih sekvenci (oko 5. mjeseca). U dobi od 2,5 do 4 mjeseca dijete je osjetljivo na neusklađenost pokreta usana i zvukova koje čuje, a tako i na neusklađenost raspoloženja vidljivog na licu i onog koje se prepoznaje u glasu. S 5 mjeseci razlikuje i male varijacije u tonovima visokih frekvencija. Osjetljivost za udaljenost izvora zvuka pokazuje s oko 6 mjeseci. Bolje razlikuje one zvukove koji su mu bliži od onih koji su udaljeni (Starc i sur., 2004).

U dobi od 6. do 12. mjeseca je sve veća djetetova usmjerenost na okolinu i na interakciju s njom. Od 5. ili 6. mjeseca počinje oponašati glasove koje čuje. Dijete percipira melodiju riječi i rečenica te je u svom brbljanju oponaša. Opaža važnost neke riječi u danoj situaciji te ona dobiva značenje. Dijete joj pridaje magično značenje - jer je na primjer dovoljno reći „mama“ i ona će se pojaviti. Sluša glas i kad osoba nije u vidokrugu, okreće glavu prema izvoru zvuka. Dijete shvaća velik dio onoga što mu se govori te na govor odgovara akcijama i kretnjama. Oko 6. mjeseca započinje faza slogovanja (koja će se zadržati do pojave prve riječi) u kojoj dijete ponavlja iste slogove, kao na primjer mamama, adabababa..., a nakon nekog vremena proizvodi nizove slogove: *da-da*, *ba-ba*, *ta-ta*... U razdoblju od 8. do 10. mjeseca počinje se koristiti gestama da bi izrazilo zahtjeve - ako želi neki predmet, poseže za njim naizmjenično gledajući predmet i odraslu osobu. Uz intonacijsku i gestovnu potporu izgovara slogove sa značenjem, poput „*pa-pa*“, „*am-am*“,..., i to od 9. mjeseca. S navršenih 12 mjeseci dijete počinje izgovarati svoje prve riječi. To su obično imenice kojima imenuje bliske osobe - *mama*, *tata*, *baba* (Starc i sur., 2004).

Starc i sur. (2004) tvrde da u razdoblju od 1. do 2. godine dijete izgovara svoje prve riječi sa značenjem. Na kraju druge godine povezuje dvije ili više riječi čime završava predverbalna faza i počinje verbalna. Dijete sve bolje percipira glasove materinskog jezika - uočava ritam govora i promjene u njemu, ponavlja ono što čuje, oponaša zvukove iz svoje okoline. Prve djetetove riječi su imenice kojima imenuje važne osobe i stvari iz svoje neposredne okoline (na primjer „*am-am*“, „*di-di*“...).

Svaka od tih riječi, uz geste i intonaciju, može imati šire značenje i smisao jednostavne rečenice (holofraza). Kao na primjer riječ „*mama*“ za dijete može značiti „*Mama, dođi!*“ ili „*Mama, uzmi me!*“ Bliskost između djeteta i odrasle osobe kojoj je riječ upućena, omogućuju brzo i lako iščitavanje poruke. U 18. mjesecu dolazi do naglog usvajanja novih riječi, a posebno riječi imenovanja. Stoga se taj period i naziva eksplozijom imenovanja. Tada dijete govori od 5 do 50 riječi. U dobi od 2 godine dijete uz imenice upotrebljava glagole poput: *daj, ima, hoće, neće* i pokazne zamjenice: *ovo, to, ona* (i popraćuje ih gotovo uvijek gestama). Osim toga, ono imenuje dijelove tijela, upotrebljava negacije (*nema, neće, ne*) te rabi opisne pridjeve: *veliki, mali, vruće i mekano*. Na kraju druge godine dijete povezuje dvije riječi, a postepeno i više njih. Tako primjerice kaže: „*Daj loptu*“, „*Ne jesti*“, „*Mama piti*“...To su najčešće imenice i glagoli koji se ne slažu u rodu, broju i padežu, pa govor nalikuje telegrafskoj poruci i naziva se telegrafskim govorom. Također, dijete govori o sebi u 3. licu. U 1. godini razumije jednostavne naloge, a u 2. i složenije (Starč i sur., 2004).

Slijedi dob od 2 do 3 godine. Na kraju 3. godine djetetov se rječnik sastoji od 250 do 500 riječi, a razumije ih i puno više. Rabi rečenicu od tri do četiri, a ponekad i više riječi. Koristi imenice, glagole, zamjenice, čestice, pridjeve, priloge i veznike. Sve točnije slaže riječi u rodu, broju i padežu. Pravilno se koristi zamjenicama: *ja, ti, mi*. Upotrebljava i posvojne zamjenice: *moje, tvoje, naše*. Osim toga, rabi glagole u prošlom, sadašnjem i budućem vremenu, uz poneku pogrešku. Od pridjeva upotrebljava: *veliki, mali, lijep, dobar*. U ovoj dobi dijete komparira pridjeve, no uz poneke pogreške, kao na primjer: *dobar-dobriji-najdobriji*. Početkom 3. godine naziva se vlastitim imenom, a potkraj 3. godine imenuje se zamjenicom *ja*. Osim toga, postavlja pitanja: *Tko je?, Što je?, Gdje je?, Čije je?*, odgovara na postavljena pitanja te je u mogućnosti ispričati kraću priču na osnovu sjećanja. Zna recitirati nekoliko pjesmica, a ponekad i pjevati. Voli slušati kratke priče i bajke. Sve češće upotrebljava negaciju, javlja se faza „imperativnog govora“ u kojem dijete prijeti, žali se, zahtjeva i nalaže. Često zapitkuje - *Zašto?*, no najviše zato da uspostavi komunikaciju ili da skrene pažnju na sebe, jer često ni ne sasluša odgovor na svoje pitanje. U ovoj su dobi usvojena osnovna gramatička pravila, rečenice su duže i složenije te dijete rabi govor: kako bi ispričalo nešto iz nedavne prošlosti, ispričalo kratku priču ili reklo nešto o sebi. Dijete sve kompetentnije rabi govor i sve

ga više upotrebljava u regulaciji vlastitog ponašanja. Govorom prati svoje radnje i sve više govori o onome što planira raditi, stoga govor poprima ulogu planiranja. Govor sada postaje oslonac za mišljenje i pamćenje (Starc i sur., 2004).

Starc et al. (2004) navode da u dobi od 3. do 4. godine dijete jako voli pričati i govor mu je važniji od slušanja. U toj dobi može imati teškoće u izgovoru nekih glasova, ali i riječi. Usvojilo je temelj gramatike, njegov je govor razumljiv te se oko 3. godine javljaju sva gramatička rješenja: padeži, vremena, broj, zamjenice...uz poneka odstupanja (na primjer za broj: konj-konjovi). I dalje pridjeve s nepravilnom komparacijom komparira kao i one uobičajene komparacije (dobar-dobriji), a za pridjeve gdje je potrebna glasovna promjena, kao primjerice lakši i jači, reći će *lakiji* i *jakiji*. U nedogled postavlja pitanja, ali sada iz razloga da dozna odgovor. Stoga govor ima važnu ulogu u spoznajnom razvoju. Dijete razgovara o nedavnim događajima, o neprisutnim osobama. Sluša i priča duže priče, uživa u šalama i nelogičnostima. Obavještava okolinu o svojim doživljajima i potrebama te se oslovljava s ja. U toj je dobi moguće fiziološko mucanje zbog želje da se kaže mnogo (Starc i sur., 2004).

Dijete u dobi od 4. do 5. godine govori tečno, artikulira sve glasove (uz poneka odstupanja) te se njegova gramatika gotovo i ne razlikuje od gramatike odraslih. Prepoznaje rimu, može prepoznati prvi glas u riječi, a neka djeca i posljednji (glasovna analiza). Ispituje o uzroku i posljedici, o prostoru i vremenu te o značenju pojedinih riječi. Rečenica se sastoji od 5 ili više riječi, a dužinu rečenice dijete povećava korištenjem veznika i. U rečenici su zastupljene sve vrste riječi. Dijete razumije komparaciju pridjeva (*lijep-ljepši-najljepši*). Počinje usvajati pojmove vezane uz pisani jezik (slovo, riječ, točka), shvaćati da se svaka riječ sastoji od zasebnih glasova, te da su napisane riječi jedinice svaka za sebe. Govor u pravom smislu postaje sredstvo za komunikaciju. Dijete govori o prošlosti, može predvidjeti što će se dogoditi te razumije duže i složenije rečenice. U igri koristi usmene naredbe i upute. Priča duže priče, voli se igrati riječima i smišljati šale (Starc i sur., 2004).

U dobi od 5. do 6. godine dječji je govor u pravilu artikulacijski i gramatički ispravan. To je razdoblje brojnih dječjih pitanja i brzog spoznavanja. Prisutna je glasovna analiza: dijete primjećuje početni i završni glas u riječ, a neka djeca i koji glas slijedi iza prethodnoga. Kod neke djece postoje blaga odstupanja u izgovoru

glasova š, ž, č, ć, dž, đ, no ona bi se trebala do kraja ovog perioda ispraviti. Dijete u ovoj dobi prepričava i dramatizira priče, rado lista slikovnice i rado sluša čitanje istih. Dominira situacijski govor - vezan uz djetetove potrebe i aktivnosti, ali i kontekstni - vezan uz prošle i buduće događaje (Starc i sur., 2004).

Dijete se u dobi od 6. do 7. godine ispravno koristi govorom i ima dobar izgovor. Raščlanjuje riječi na glasove (glasovna analiza) te spaja glasove u riječi (glasovna sinteza). Artikulaciju je usvojilo, no zbog ispadanja zubi, moguće su blage „nečistoće“ u izgovoru. Dijete upotrebljava sve vrste riječi, usvojilo je gramatička pravila i iznimke. Rječnik sedmogodišnjeg djeteta je u pravilu bogat, iako varira ovisno o kvaliteti djetetova okruženja. Ono se sve više interesira za pisanje slova i brojki te za čitanje. Bez problema može izraziti svoje misli, potrebe i osjećaje te prepričati priču ili događaj. Uspješno inicira i održava komunikaciju. Sudjeluje u razgovorima i pažljivo sluša, a konflikte rješava verbalno - dogovorom (Starc i sur., 2004).

3. O PRIDJEVIMA

Silić i Pranjković (2005) definiraju pridjeve kao riječi koje opisuju *kakvo je* što, *čije je* što i *od čega je* što. One koji odgovaraju na pitanje *kakvo?*, nazivamo kakvoćni ili kvalitativni pridjevi, koji odgovaraju na pitanje *čije*, nazivamo posvojni ili posesivni te one koji odgovaraju na pitanje *od čega?* nazivamo gradivni ili materijalni pridjevi. Svim pridjevima je zajedničko to što imaju kategoriju roda: primjerice *visok čovjek-visoka kuća-visoko stablo*. Također, njima izričemo i kategoriju neodređenosti ili određenosti i pritom dijelimo na neodređene i određene pridjeve. Neodređeni oblik pridjeva označava imenicu odnosno predmet koji je sugovornicima u komunikaciji nepoznat, a određeni oblik predmet koji je sugovornicima u komunikaciji poznat. Pridjevima se može iskazati i stupanj svojstva nekog predmeta, odnosno da jedan predmet u odnosu na drugi ima određena svojstva u većoj ili manjoj mjeri, čije se značenje označava komparativom ili pak da ima najveću mjeru određenog svojstva iskazanog pridjevom, što označavamo superlativom (Silić i Pranjković, 2005).

Autori Težak i Babić (1992) pridjeve opisuju kao riječi koje pobliže označuju imenice, odnosno kao riječi koje izražavaju različite osobine bića, stvari i pojava. Po značenju se razlikuju opisni ili kvalitativni, gradivni ili materijalni i posvojni ili posesivni pridjevi. Postoji i druga podjela, po kojoj se dijele na: opisne ili kvalitativne i odnosne ili relacijske. Pridjevi mogu biti u određenom i neodređenom obliku. Neodređenim se pridjevom predmet kvalificira, određuje se kakav je (primjerice - *Jedan je cvijet bio crven, a drugi žut.*). Određenim se predmet identificira, određuje se koji je (*Crveni cvijet je brzo uvenuo, a žuti je još dugo mirisao.*). Također, pridjevi imaju posebnu promjenu koja se zove komparacija ili stupnjevanje. U komparaciji se razlikuju tri stupnja: 1.stupanj ili pozitiv (*bijel, dobar, lak, zdrav*), 2.stupanj ili komparativ (*bjelji, bolji, lakši, zdraviji*), 3. stupanj ili superlativ (*najbjelji, najbolji, najlakši, najzdraviji*) (Težak i Babić, 1992).

3.1. O usvajanju pridjeva

U jednom od opširnijih istraživanja o usvajanju pridjeva, iznesene su važne spoznaje o usvajanju pridjeva u engleskom jeziku. Istraživanja su provedena na uzorku govorenoga jezika 18-ero djece u dobi od 24 i 30 mjeseci. Nelson (1976) pritom dolazi do spoznaje da mlađa djeca najprije usvajaju opisne pridjeve, i to one koji predstavljaju veličinu, a kod starije prevladavaju pridjevi za veličinu i boju. Kuvač i Cvikić (2002) u istraživanjima za hrvatski jezik dolaze do spoznaja da se pridjevi kao vrsta riječi javljaju rano, već u dobi od 16 mjeseci te da se najprije usvajaju pridjevi koji označavaju dimenziju (*velik, malen*). I novija su istraživanja potvrdila da su pridjevi za dimenziju prvi pridjevi koji se usvajaju (prema: Cvikić i Aladrović Slovaček, 2016).

4. PRIČANJE PRIČA KAO POTICAJ JEZIČNOMU RAZVOJU

Interakcija i komunikacija s osobama s kojima je dijete uspostavilo socio-emocionalnu vezu ima važnu ulogu u djetetovu učenju govora. Tijekom zajedničkih govornih aktivnosti dijete postupno shvaća govor i uči se govorno izražavati. Autorica Petrović-Sočo (1997) navodi da je potrebno neprestano stvarati nove govorne situacije koje će djetetu omogućiti daljnje učenje govora. Zajedničko čitanje slikovnica može biti jedna od takvih situacija. Dijete se u vrlo ranoj dobi susreće s vizualnim medijem zvanim slikovnica. Ona na početku ima funkciju predstavljanja stvarnosti, a kasnije kada dijete ovladava porukama iz vizualnog koda (uz pomoć odrasle osobe) ona otkriva ono nerealno. Slikovnica je jedno od područja uspostavljanja i razvoja komunikacije između odraslih (roditelja ili odgojitelja) i djeteta te stoga uvelike utječe na razvoj djetetovog govora (Petrović-Sočo, 1997).

Petrović-Sočo (1997) naglašava da je dijete kompetentan akter komunikacije te kada ono ima aktivnu ulogu, može se ostvariti dijalog. Odrasla osoba ne smije u aktivnosti dominirati, niti diktirati tempo i trajanje aktivnosti. Važno je da odrasli uskladi neverbalno s verbalnim ponašanjem, da vjeruje u mogućnosti djece. Osim toga, djetetu treba dati vremena da primi, shvati i reagira na poruku i zato se ne smiju zanemarivati stanke u komunikaciji. Izraz lica odrasle osobe treba pokazivati zainteresiranost za aktivnost te njezin pogled treba biti usmjeren na dijete. Pitanja koja odrasla osoba postavlja moraju biti poticajna: njihova se primjena treba prirodno nastaviti na dječju inicijativu, može se ponoviti djetetovo pitanje kako bi se naglasila njegova važnost, a i potaklo dijete da samo da odgovor na njega. Također, direktna pitanja treba zamjenjivati uporabom impulsa- „I?“, „Gle!“, „A tu?“, „Zašto?“, „Što je to?“... (Petrović-Sočo, 1997)

Prema autorici Čudina-Obradović (1996) odrasli daju primjer korištenja i odašiljanja pisanih obavijesti, uživanja u pričama te organiziraju kvalitetno okruženje za svakodnevne aktivnosti čitanja djetetu i s djetetom. Kada se čitanje priča odvija uz osjećaj topline i povezanosti, kada je atmosfera opuštena, topla i ugodna, a odrasla osoba strpljiva, smirena i opuštena- dijete će spoznati ljepotu slušanja i čitanja priča te će to postati njegova stalna potreba. Zajedničko čitanje ne samo da razvija u djeteta ljubav prema čitanju, nego i djetetove govorne sposobnosti, koje su nužne za kasnije čitalačke sposobnosti i općenito napredak u školi. Mnoga su istraživanja

dokazala da redovito čitanje djetetu, od navršene druge godine, poboljšava djetetov govorni razvoj. No, učinkovito je jedino kada dijete, kao što je već navedeno, aktivno sudjeluje u aktivnosti. Takvo se čitanje naziva dijaloškim (razgovornim) čitanjem. U početku, u jednostavnijoj fazi (dok je dijete manje) odrasla osoba postavlja poticajna pitanja kao: „Što je ovo?“, „Što ovdje vidiš?“ i slično, potom obogaćuje djetetov odgovor novim pitanjem: „Kakve je boje?“, „Što radi?“, „Za što služi?“, a ispravnu djetetovu izjavu ponavlja kako bi se dijete ohrabrilo i dobilo podatak da je njegov odgovor ispravan. Ako dijete pogriješi, treba jasno reći točan odgovor, ali bez upozoravanja na pogrešku. Bilo kakav djetetov komentar tijekom čitanja valja pohvaliti: „Točno si to zapazi-o/-la“, „Da, tako je.“ i slično. Treba uvažiti djetetovo zanimanje i usmjeravanje pozornosti na samo jedan dio slike ili pak skretanje s glavne teme, jer je to temelj za produktivan razgovor, a kasnije se može vratiti na glavnu nit priče. Čitanje se mora odvijati u veseloj atmosferi te se u djeteta ne smije stvoriti dojam da odrasli procjenjuje njegovo znanje, pamćenje i tako dalje. U složenijoj fazi zajedničkog čitanja, kada je dijete starije, treba od njega tražiti da se izrazi duljim (i složenijim) rečenicama. Tako na primjer valja postaviti pitanja slobodnog odgovora: „Što se nalazi na ovoj stranici?“ , „Opiši mi što se ovdje događa.“ , „Reci mi, o čemu se ovdje radi?“...U početku će dijete na takva pitanja dati skroman odgovor jer su teža, ali treba pohvaliti svaki, pa i onaj najjednostavniji odgovor. Potom proširiti djetetov izričaj u malo složenijem obliku, na primjer: ako dijete kaže: „Krava jede.“, odrasla osoba može proširiti taj izričaj tako da kaže: „Da, krava pase.“ Na složenijoj razini, jednako kao i na jednostavnijoj, čitanje mora biti poput igre - vedro i zabavno (Čudina-Obradović, 1996).

Čudina-Obradović (1996) navodi da će kada dijete preraste jednostavne slikovnice i postane sposobno pratiti duže priče, i dalje biti poželjno posvetiti vremena dijaloškom čitanju, a ne doslovnom. Razgovor o naslovu, mogućem sadržaju i likovima poticajno djeluje na dječju zainteresiranost. Osim toga, potiče se i dječja kreativnost, ako se smišlja drugačiji kraj ili se priča preseli u drugačije vrijeme ili prostor. Razgovor nakon čitanja je vrlo koristan za djetetovo shvaćanje poruke. Također, u složenijoj fazi dijaloškog čitanja treba poštivati djetetovo zanimanje za zbivanja u priči te ostaviti vremena za razgovor nakon čitanja (Čudina-Obradović, 1996).

Osim priča, važne su i dječje pjesmice i stihovi. Važno je da dijete sluša, uočava i pamti rimu jer ona potiče fonološko osvještavanje koje je preduvjet za razvoj pred čitalačkih vještina. Stoga, vrlo korisnu vježbu predstavlja često slušanje, čitanje, ponavljanje jednostavnih pjesmica u rimi, nadopunjavanje stihova rimom, pamćenje rime...(Čudina-Obradović, 1996).

Čudina-Obradović (1996) ističe da u stvaranju čitalačkog ozračja bitnu ulogu imaju roditelji. Ako dijete vidi da roditelji redovito čitaju i samo će se početi zanimati za takvu vrstu aktivnosti te lakše i brže razumjeti važnost i smisao čitanja. Kada dijete počne sa zanimanjem za samostalne čitalačke aktivnosti, potrebno mu je organizirati vlastiti prostor za čitanje. Taj prostor mora biti udoban i opremljen mnoštvom materijala pogodnih za „upoznavanje“ s tekstom, a tako i za djetetovo izražavanje i stvaranje. Tamo bi se trebale nalaziti slikovnice, knjige, papiri, olovke, bojice, flomasteri, škare, ljepilo, časopisi, kuverte, slova, slovarica, lutkice za dramatizaciju...

Nisu sve slikovnice kvalitetne. Kvalitetnim slikovnicama se smatraju one slikovnice koje je napisao dječji pisac, a ilustrirao slikar. Njihov je jezik lijep i poučan. Na djetetov govorni, misaoni i estetski razvoj će pozitivno djelovati samo kvalitetno napisana i umjetnički oblikovana slikovnica (Čudina-Obradović, 1996).

Martinović i Stričević (2012) naglašavaju da je slikovnica zasigurno najbogatiji izvor pisane riječi s kojom se dijete može susresti u ranom djetinjstvu. Primjereno ju je odrediti kao prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djeci. U današnje je vrijeme gotovo u potpunosti prihvaćen stav da se pismenost razvija od djetetova rođenja jer se auditivna osjetljivost bitna za razvoj govora i čitanja razvija od prvih dana života. Osim mnoštva važnih funkcija koje slikovnica ima, jedna od njih je i funkcija govorno-jezičnog razvoja – ona potiče i podupire razvoj fonemske i fonološke osviještenosti, djetetov morfološki i sintaktički razvoj, usvajanje i bogaćenje jezika, upoznavanje karakteristika teksta i načina njegova funkcioniranja te drugih pred čitalačkih vještina. Ulogu slikovnice u okviru općeg razvoja djeteta i ulogu u razvoju njegova jezika moguće je označiti kao vrlo važnu. Suvremene spoznaje o dječjem razvoju govore o nužnosti sklada između teksta u slikovnicama i jezičnog razvoja te o pravopisno i gramatički točnim tekstovima koji nisu ni prezahtjevni niti podcjenjuju razvoj jezika, kako bi se potaknuo razvoj dječjeg

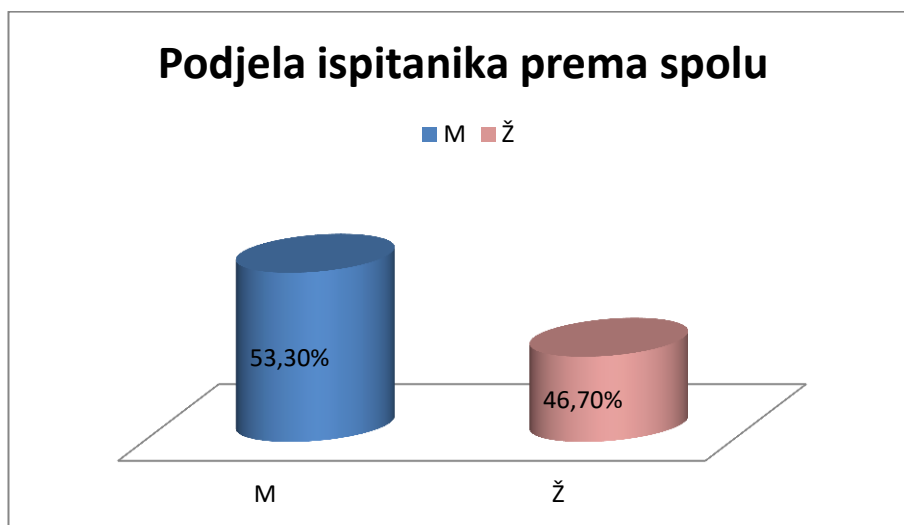
govora. Kako bi slikovnica razvila određene funkcije, pretpostavlja se određena razina njene kvalitete, što upućuje na promišljanje o tome kakva bi ona trebala biti da ispuni svoju svrhu (Martinović i Stričević, 2012).

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Opis uzorka

U istraživanju je sudjelovalo 30-ero djece (N= 30) koja pohađaju Dječji vrtić Siget u gradu Zagrebu. Djeca su podijeljena u dvije skupine: jedna skupina djece (15-ero djece) je navršila 5 godina i pripada starijoj vrtićkoj odgojnoj skupini, a druga skupina je navršila 6 godina i pripada predškolskoj odgojnoj skupini.

Grafikon broj 1: Podjela ispitanika prema spolu

Iz priloženog grafikona može se vidjeti da je u istraživanju sudjelovalo 53,3% dječaka i 46,7% djevojčica.

5.2. Opis instrumenata istraživanja

Instrument istraživanja čine:

- 1.) djetetov usmeni opis okruženja u kojem živi
- 2.) djetetov opis okruženja u kojem živi nakon čitanja priče bogate pridjevima
- 3.) djetetovi odgovori na pitanja vezana uz komunikaciju i čitanje slikovnica s roditeljima:

Ovo su pitanja postavljena o komunikaciji i čitanju zajedno s roditeljima:

- a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima?
- b) Kada razgovaraš s njima?
- c) Čitate li zajedno slikovnice?

U prvom dijelu istraživanja djeca su opisivala u kojoj četvrti žive i kakva je ta četvrt, žive li u kući ili zgradi, što se nalazi oko njihove kuće ili zgrade i slično. Ovdje je jedan primjer takvog opisa:

*MAT: Živim u zgradi# Ima pet katova# ima vrt# i to jako veliki# Volim parkiće koji su ravno preko puta# Ima jedan tobogan za velike i jedan za malo manje# Ima kao neka košara za ljuljanje#malo veća# Ima pješčanik koji ima jedan tobogan# Ima klupice i puno drveća## Imam puno susjeda# Jako poznati susjed je# najbolja prijateljica Margareta na prvom ulazu u prizemlju# a ja na drugom katu# Jako mi je lijepo u S_ _ _ _ # i jako volim sve prijatelje koje imam

U ovoj fazi istraživanja u dječjim opisima prevladava odnosno najzastupljeniji je opisni pridjev velik/-a/-o.

U drugom su dijelu istraživanja djeca činila to isto, ali nakon pročitane priče „Spašene suze“ (autorica Maje Gjerek-Lovreković i Anice Gjerek) koja je bogata pridjevima. Primjer takvog opisa je sljedeći:

*MAT: Živim u S_ _ _ _ 21b# Živim u zgradi# Zgrada ima samo pet ulaza# i pet katova# Imamo ogromni vrt#jako jako velik# Ima na stotine biljaka i puno ljudi sadi## Još dvije zgrade se nalaze pokraj moje zgrade# Jako blizu ima park# On ima

tobogan za velike i male# Ima ljučaku kakvu imamo tu u vrtiću i pješćanik s
ogromnim toboganom u pješćaniku## Imam i puno susjeda# _ _ _ _ _ i _ _ _ _ _
#oni idu sa mnom tu u vrtić# I _ _ _ _ _ _ _ _ _ #najbolja prijateljica# ona je u
prizemlju# a ja na drugom katu

U drugoj fazi istraživanja u dječjim opisima također prevladava opisni pridjev velik/-
a/-o, kao i u prvoj fazi.

Svi su dječji opisi zapisivani te transkribirani po uzoru na primjere iz
Hrvatskog korpusa dječjeg jezika, koji se nalaze u knjizi Jelene Kuvač i Marijana
Palmovića - Metodologija istraživanja dječjeg jezika (2007).

Naposljetku, u trećem dijelu istraživanja djeca su odgovarala na prethodno
navedena pitanja vezana uz komunikaciju i čitanje slikovnica s roditeljima: „O čemu
voliš razgovarati s roditeljima?“, „Kada razgovaraš s njima?“ te „Čitate li zajedno
slikovnice?“ .

5.3. Ciljevi i hipoteze

Ciljevi istraživanja bili su:

- 1.) dobiti podatke o količini uporabe pridjeva u djece vrtićke i predškolske
dobi
- 2.) ispitati potiče li čitanje priča uporabu pridjeva u spontanom govoru
djece
- 3.) ispitati komuniciraju li roditelji s djecom te potiče li komunikacija
uporabu pridjeva u spontanom govoru

U skladu s ciljevima istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

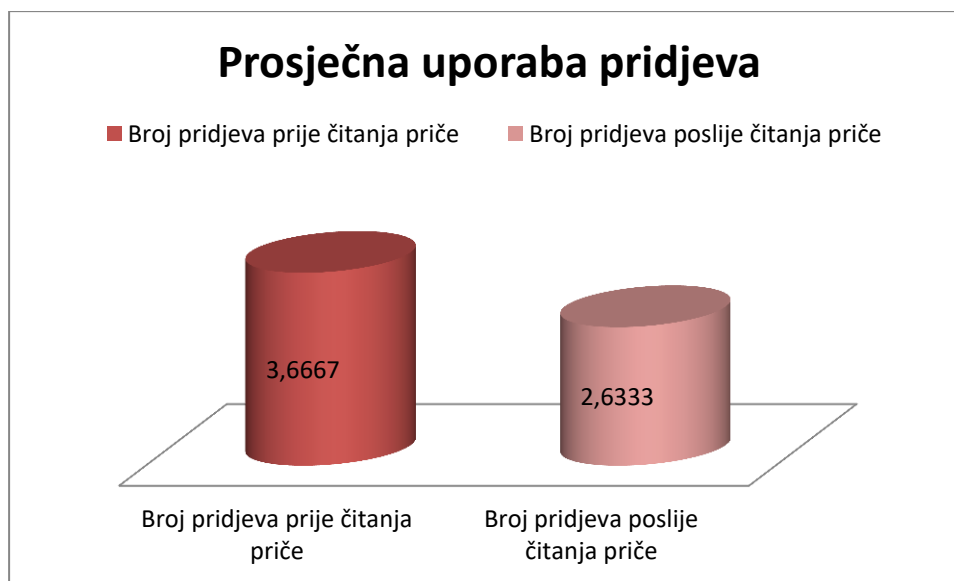
- 1.) Djeca u svom spontanom govoru rabe do četiri različita pridjeva, najčešće
pridjeve koji govore o veličini.
- 2.) Očekuje se da će čitanje priča potaknuti raznolikiju uporabu pridjeva u
spontanom govoru.

- 3.) Djeca koja s roditeljima čitaju slikovnice i više komuniciraju također će upotrebljavati više pridjeva u govoru.

5.4. Rezultati:

Prvi cilj istraživanja bio je dobiti podatke o količini upotrebe pridjeva u djece vrtićke i predškolske dobi, što je ispitivano kroz njihov spontani govor. Djeca su u prvoj fazi istraživanja opisivala svoje okruženje, a u drugoj su činila to isto nakon što im je pročitana priča bogata pridjevima. Rezultati pokazuju da djeca u prosjeku u spontanom govoru upotrebljavaju 4 pridjeva (3,6667). Također, uspoređen je broj pridjeva koji su djeca koristila u prvoj i drugoj fazi istraživanja, odnosno prije čitanja priče i poslije čitanja što je prikazano grafikonom broj 2.

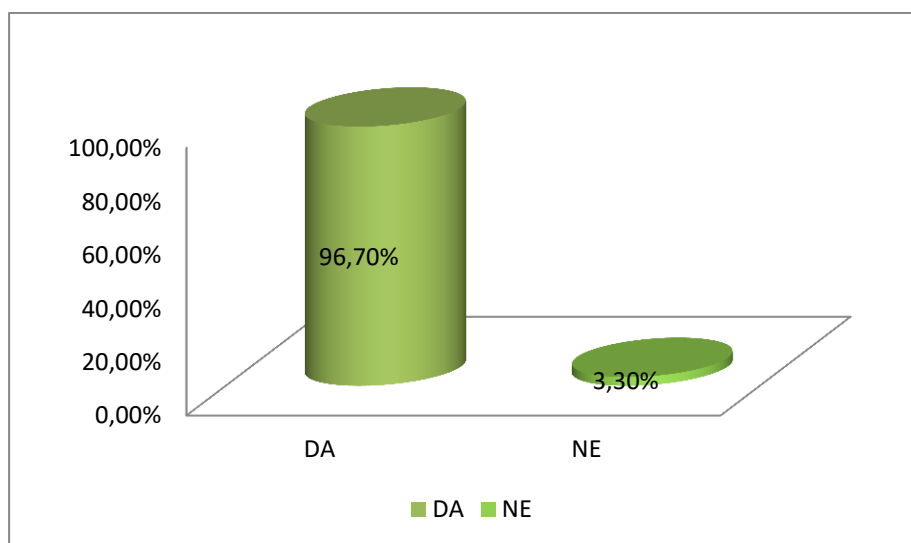
Grafikon broj 2: Prosječna uporaba pridjeva

Djeca su prije čitanja priče u prosjeku upotrebljavala 3,6667 pridjeva, a nakon čitanja priče 2,6333. Primijećeno je da djeca nakon čitanja ne upotrebljavaju veći broj pridjeva što ukazuje na to da nije dovoljno čitanje jedne priče nego bi to trebalo sustavno provoditi.

U odnosu na drugi cilj istraživanja ispitano je koliko djece čita zajedno sa svojim roditeljima te utječe li čitanje priča na uporabu pridjeva u spontanom govoru djece.

Grafikon broj 3: Postotak djece koja čitaju s roditeljima

Grafikon broj 3 prikazuje da 96,7% djece čita sa svojim roditeljima, a 3,3% djece to ne čini.

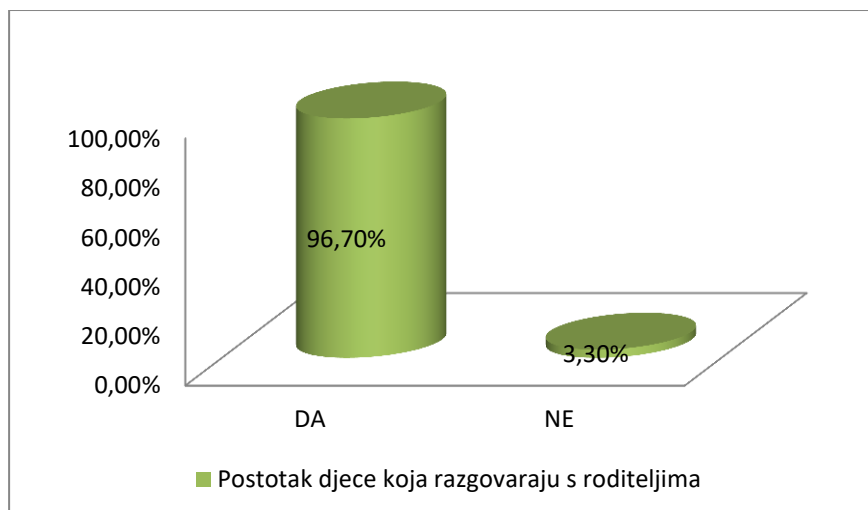
Grafikon broj 4: Uporaba pridjeva s obzirom na čitanje slikovnica

Kao što prikazuje grafikon broj 4 - djeca koja čitaju s roditeljima u prosjeku upotrebljavaju 3,6667 pridjeva, a djeca koja ne čitaju upotrebljavaju 3 pridjeva. Djeca koja čitaju slikovnice sa svojim roditeljima pokazuju veću uporabu pridjeva nego ona koja ne čitaju.

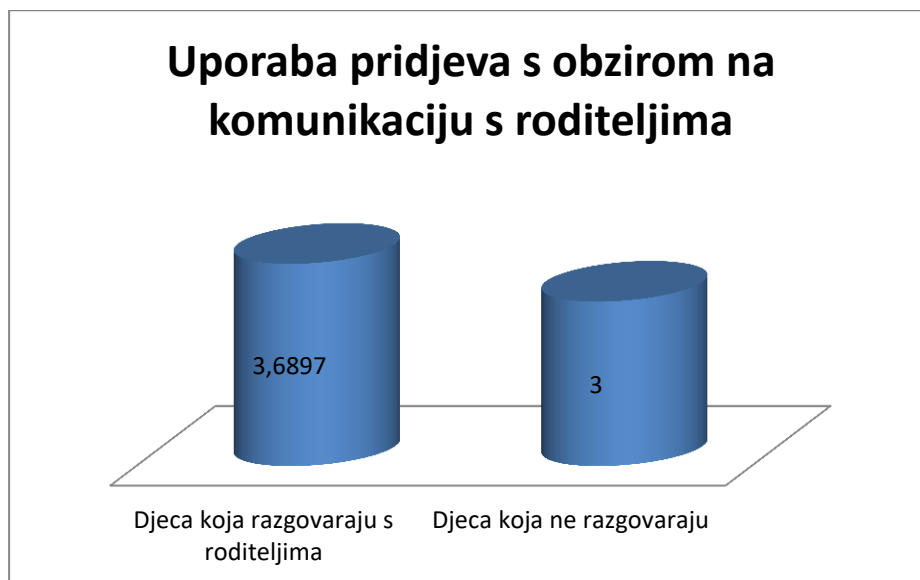
Te u odnosu na treći cilj istraživanja ispitano je komuniciraju li djeca sa svojim roditeljima i potiče li komunikacija uporabu pridjeva u spontanom govoru.

Grafikon broj 5: Postotak djece koja razgovaraju s roditeljima

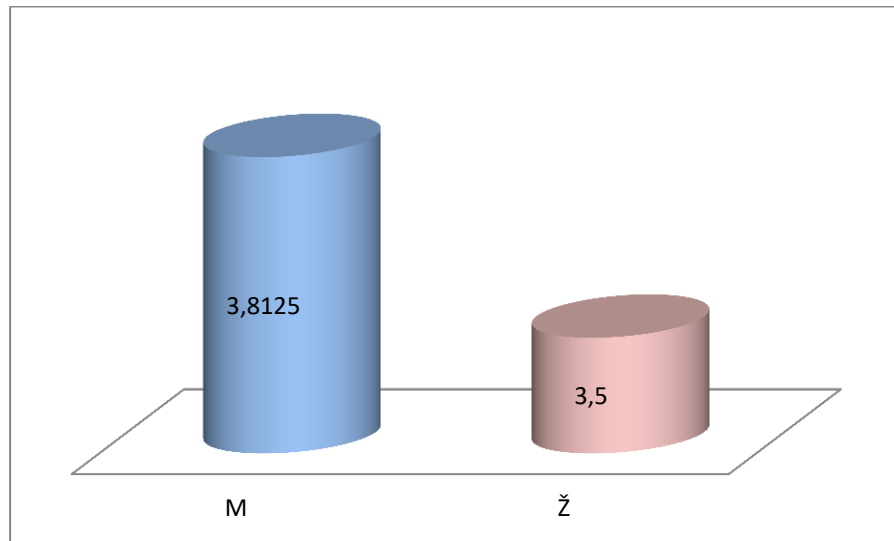
Grafikon broj 5 prikazuje da 96,7% djece razgovara sa svojim roditeljima, a da 3,3% djece to ne čini.

Grafikon broj 6: Uporaba pridjeva s obzirom na komunikaciju s roditeljima

Što se tiče uporabe pridjeva, izračunom aritmetičke sredine izračunato je da djeca koja razgovaraju sa svojim roditeljima koriste 3,6897 pridjeva, a djeca koja ne razgovaraju koriste 3 pridjeva. Djeca koja razgovaraju pokazuju nešto veću uporabu pridjeva nego što je to slučaj kod djece koja ne razgovaraju sa svojim roditeljima.

Grafikon broj 7: Prosječna uporaba pridjeva u dječaka i djevojčica

Grafikonom broj 7 prikazano je da su dječaci imali nešto veći broj pridjeva koje su koristili u spontanom govoru, ali ta razlika nije statistički značajna. Kod dječaka je taj broj iznosio 3,8125, a kod djevojčica 3,5 pridjeva.

6. ZAKLJUČAK

Ciljevi ovog diplomskog rada bili su dobiti podatke o količini uporabe pridjeva u djece vrtićke i predškolske dobi, ispitati potiče li čitanje priča uporabu pridjeva u spontanom govoru djece te ispitati komuniciraju li roditelji s djecom i potiče li komunikacija uporabu pridjeva u spontanom govoru. U skladu s temeljnim ciljevima postavljene su hipoteze: da djeca u svom spontanom govoru rabe do četiri različita pridjeva (najčešće pridjeve koji govore o veličini), očekuje se da će čitanje priča potaknuti raznolikiju uporabu pridjeva u spontanom govoru te da će djeca koja s roditeljima čitaju slikovnice i više komuniciraju također upotrebljavati više pridjeva u govoru. U svrhu toga, provedeno je istraživanje u Dječjem vrtiću, u kojem su sudjelovala djeca vrtićke i predškolske dobi (u 5. i 6. godini života).

Temelj istraživanja činio je njihov spontani govor, odnosno opisi okruženja u kojem žive. U prvoj fazi su opisivali svoje okruženje, a u drugoj fazi su činili to isto, ali nakon čitanja priče bogate pridjevima. Istraživanje je pokazalo da djeca u prosjeku koriste 3,6667 pridjeva. Najveći broj djece koristi samo opisne pridjeve i najčešće pridjeve koji govore o veličini, dok nekolicina uz opisne pridjeve koristi i posvojne ili gradivne, a neki i oboje. Osim toga, djeci su postavljena pitanja o komunikaciji, odnosno upitana su o čemu vole razgovarati s roditeljima te čitaju li zajedno slikovnice. Sva djeca, osim jednog djeteta, potvrdno su se izjasnila da razgovaraju sa svojim roditeljima. Isto tako sva su se djeca, osim jednog djeteta, izjasnila da čitaju s roditeljima slikovnice. Također, usporedbom djece koja razgovaraju s roditeljima i one koja to ne čine, prikazano je da djeca koja razgovaraju sa svojim roditeljima koriste veći broj pridjeva od one koja to ne čine. Isto tako, uspoređeni su rezultati djece koja čitaju slikovnice zajedno sa svojim roditeljima i djece koja ne čitaju. Rezultati pokazuju da djeca koja čitaju s roditeljima imaju veću uporabu pridjeva u spontanom govoru od djece koja to ne čine.

Iz svega navedenog, može se zaključiti da su glavne hipoteze potvrđene. Djeca u spontanom govoru u prosjeku koriste 4 različita pridjeva i to su najčešće pridjevi koji govore o veličini. Isto tako potvrđeno je da djeca koja svakodnevno razgovaraju s roditeljima i zajedničko slobodno vrijeme provode u govornim aktivnostima s roditeljima (u čitanju slikovnica), upotrebljavaju veći broj pridjeva u svom govoru.

7. LITERATURA

Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V., Znika, M. (2005). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.

Cvikić, L., Aladrović Slovaček, K. (2016). Što je opisno u opisima? (Uporaba pridjeva u opisivačkim tekstovima govornika hrvatskoga jezika mlađe školske dobi). *10. Riječki filološki dani*. 449-464

Čudina-Obradović, M. (1996). *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.

Kovačević, M. (1996). Pomaknute granice ranoga jezičnoga razvoja: okvir za novu psiholingvističku teoriju. *Suvremena lingvistika*, 41-42 (1-2), 309-318

Kuvač, J., Palmović, M. (2007). *Metodologija istraživanja dječjeg jezika*. Zagreb: Naklada Slap.

Marković, I. (2010). *Uvod u pridjev*. Zagreb: Disput.

Martinović, I., Stričević, I. (2012). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. *Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova*, 4(1), 39-63

Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica*. Zagreb: Alinea.

Silić, J., Pranjković, I. (2005). *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.

Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga

Tafra, B. (1988). Razgraničavanje opisnih i odnosnih pridjeva (leksikološki i leksikografski problem). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 14(1), 185-197

Težak, S., Babić, S. (1992). *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Znika, M. (1997). Opisni i odnosni pridjevi. *Suvremena lingvistika*, 43-44 (1-2), 341-358

Znika, M. (2002). Određenost komparativa i superlativa. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 28(1), 281-289

Znika, M. (2006). Kategorija određenosti i predikatno ime. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 53(1), 16-25

PRILOG

1. faza istraživanja (djetetov opis okruženja u kojem živi)¹ - ISKAZI

Djeca u 5. godini života:

*ROK: Živim u kući#² Na dvorištu imam plavi tobogan#i crvenu ljuljačku# Imam kamenje#travu#drva koja je deda pilio#još mi raste i cvijeće# Volim se igrati u vrtu s prijateljima _ _ _ _ _ # _ _ _ _ _ #i _ _ _ _ _ # Igramo se igračkama iz moje kuće

*GAB: Živim u kući# Tu blizu je park# Tu idu _ _ _ _ _ # _ _ _ _ _ # _ _ _ _ _ # drugi _ _ _ _ _ # i _ _ _ _ _ # Imam dvije ljuljačke#mali je tobogan# a velika penjalica#ali mogu svi stat#veliki i mali##³ Najviše se volim ljuljati# Znam se jako ljuljati#a moj brat ne zna# On je još mali# Ali kaže svaki put da je veliki

*MAR: Živim u kući# Imam zeleno dvorište# Čak samo posadili i cvijeće# Imam puno cvijeća#jedan#dva#tri#četiri (broji na prste)# Uskoro će narasti jako veliki## Blizu kuće imam puno parkića# Tamo se spuštaš i ljuljaš

*LUC: Živim u kući# Dvorište kod kuće je lijepo i veliko# Imam dvije ljuljačke# Imam i tobogan sa kućicom#teren za voziti bicikl# i pješčani

*TON: Živim u Zagrebu#u kući# Ona je velika# Imamo parking# Tamo vozimo brat i ja bicikl# Ja volim trenirati# Tata me uči veslati na Jarunu# Tata mi je dao da uđem u njegov brod# Širok je# ali mali

*PET: Živim u S _ _ _ _ _ # S _ _ _ _ _ ima puno drveća# i puno dućana# Živim u zgradi gdje je mali krov# ima i podrum# Ta zgrada je malo veća## Oko zgrade je park za vježbanje# Tamo se penješ na penjalicu# Mislim da je jako visoka

*VID: Živim u S _ _ _ _ _ # Živim u zgradi#u visokom neboderu#na četrnaestom katu# Imam puno susjeda# i imam terasu# Jako je lijepo gledati s balkona druge zgrade# Jako volim igrati nogomet u parku#i loptati se s mamom

¹ Prijepis ili transkript je izrađen po uzoru na primjere iz Hrvatskog korpusa dječjeg jezika, koji se nalaze u knjizi Jelene Kuvač i Marijana Palmovića: Metodologija istraživanja dječjeg jezika

² # predstavlja kraću pauzu u dječjem govoru

³ ## predstavljaju dužu pauzu u dječjem govoru

*AND: Živim u zgradi#i tamo imam balkon#i najviše volim policijske aute# i svaki dan divljam po kući## Imam školu# Mama je učiteljica i ona slova pokazuje#a ja moram ta slova napisat# Imam puno susjeda# igramo se po hodniku#trčimo po hodniku# I ti dečki s kojima se družim imaju nogometne treninge

*PAV: Živim u S_ _ _ _ _# S_ _ _ _ _ je mali#i malo veliki# Živim u kući #i ima ovakav krov (pokazuje rukama)#žute je boje##Imamo dvorište#ograda je crne boje# Imamo drveće#travu#cvijeće#aute#i kamione# Imam od svog brata veliki bicikl# Ja vozim crveni bicikl#a Filip vozi drveni

*FRA: Živim na _ _ _ _ _ _ _ _ _ _# U zgradi velkoj@d #jako visokoj# i moj brat kad je tako visoka baca igračke s prozora# Tam negdje ima parkića# Ima tobogan#ljuljačke okrugle#novu klackalicu

*EST: Ja živim u Zagrebu#u S_ _ _ _ _# U kući# Niska je#siva# Mama će mi još reć kakva je# Mi smo takvu kupili kuću# Imam parkić samo s pijeskom# imam i klupicu sa stolom

*NIK: U Zabregu#u S_ _ _ _ _ živim# U kući# Velika je od vrtića# Naračaste boje# Imam nove legiće# Imam stare i nove#

*NIK: Živim u zgradi# Tu blizu vrtića# Zgrada je jako velka@d# Volim igrat nogač@d tu u parku

*IVA: U kući# S mamom#tatom# _ _ _ _ _# i _ _ _ _ _## Volim vozit autiće

*BON: Živim u S_ _ _ _ _# s mojom mamom# tatom# i _ _ _ _ _# U zgladi# #Imam puno iglačaka doma# najdlže su mi nadoi

2. faza istraživanja (čitanje priče bogate pridjevima te potom djetetovo opisivanje okruženja):

„Spašene suze“

U jednom malom kraljevstvu živio čovjek dobre ćudi, vrijedan i ugodan. Imao je sina, dječaćića veselih obraza i umiljatih očiju, pravu radost svoje obitelji, a osobito majke koja se njime od rođenja ponosila. Jednoga dana dječaćić se igrao pored jezera

na rubu šume, nedaleko od svog doma. Upravo je bio bacio šareni kamen u vodu kad začuje neutješan jecaj što je odnekud dopirao do njega. Začuden, pođe prema nježnom glasu i nađe malu djevojčicu u svečanoj haljini kako sjedi na panju i plače. Plakala je tako neutješno i tako zvonko da su i grančice pune lišća podrhtavale od sućuti. Shvati da se dijete izgubilo i povede je sa sobom kući. Roditelji su se silno zabrinuli pri pogledu na malo, ljupko koje nije znalo govoriti ništa osim nekoliko riječi: mama, tata i papati. Ali najčešće je plakala, spuštene glavice i očiju nalik na nepresušne vodoskoke. Već za nekoliko dana dojahao je do njih paž u svijetloj odjeći i sav sretan objasnio kako danima traže kneževu kćerkicu koja se izgubila u šumi. Odlutala je pošto je stara dadilja, umorna od hoda, zaspala pod drvetom gledajući je kako se igra. Paž im je radosno ponudio nagradu što su je čuvali, ali oni su ponosno odbili. Dječak je bio pomalo tužan što paž odvodi djevojčicu, ali i zadovoljan što se djevojčica vratila svojim roditeljima i što neće više onako ganutljivo plakati. Otišao je u šumu, na mjesto gdje ju je ugledao. Njegovo dječjačko srce zadrhtalo je od čuđenja kad je na tom mjestu ugledao mnoštvo sitnih, bijelih cvjetova što su provirili iz trave i okružili stari panj. Još nikada nije vidio takvo cvijeće iako je često s ocem trčkarao šumom. Vlati su trave s nježnošću zadržale na svom rubu dragocjene, bijele suze djevojčice koja je onako gorko plakala. Nabere jedan stručak toga cvijeća i odnese ga, pjevušeći, majci znajući da će je obradovati neobičnim cvijećem. I zaista, svi su se u kući silno čudili jer nitko do tad nije vidio takve cvjetove, osobito ne tako rano u proljeće. Poslije ih je netko po pospanoj dadilji nazvao visibabama, ali njihovu je tajnu znao samo dječak.

Maja Gjerek-Lovreković i Anica Gjerek

*ROK: Živim u K_ _ _ #u kući# Imam veliko dvorište# i igram se s mojim prijateljima# Puno ih imam# Igramo se Else i Anne## Elsa ima plavu haljinu# a Anna žutu

*GAB: Živim s mamom#tatom# i _ _ _ # u kući# Mama i tata imaju sobu za velike# ja i _ _ _ za male ## Najviše se volim igrati s _ _ _ _ _ u parku# Onda se mi ljujamo

*MAR: Živim u kući# Sad smo se preselili u drugu# Imam novu sobu# Seka _ _ _ _ ima isto# Dora ide u školu## Kupili smo stol za Doru# da piše zadaću# Meni haljinu

*LUC: Živim u kući# Kuća je lijepa# Imam veliko dvorište# Imam tobogan# pješčanik#dvije ljuljačke## Najviše volim vozit bicikl sa _ _ _ _ _ _ #On je moj brat

*TON: Živim u kući# Kuća je velika## Sutra idem u _ _ _ _ _ _ kod babe i dide# Tamo plivam i ronim# _ _ _ _ _ još ne zna ronit# On je malen# Tata je reka@d da ne smije

*PET: Živim u S _ _ _ _ _ # U zgradi# Jako je visoka# Kod zgrade je park di se igramo## Znam da u S _ _ _ _ _ ima mali dućan u kojem se nalazi veliki transformer

*VID: Živim u S _ _ _ _ _ # Živim u visokom neboderu# To ti je zgrada koja ima četrnaest katova## Mama mi je kupila dalekozor da mogu gledat s balkona# Jako je fora# Tata će mi kupit jedan lijepi špijunski set

*AND: Živim u S _ _ _ _ _ # blizu Avenue malla# u zgradi## Sagrađio sam cijelu policijsku stanicu od legića# I nisam divljao# pa ću dobit još novih legića## Volim se igrat s _ _ _ _ _ u parku# Uvijek se nađemo poslije vrtića

*PAV: Živim u S _ _ _ _ _ # u kući # Žute je boje i velika# Dolje su baka i djed# a mi gore## S _ _ _ _ _ i _ _ _ _ _ vozim kamione i aute# Vozimo utrke u dvorištu

*FRA: Živim u zgradi# na _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ # Zgrada je dosta visoka# i neke boje je## Ima drveća## _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ je preko jednog mosta gdje vozi tramvaj#i gdje je autobusna stanica

*EST: Živim u kući# Sive je boje i niska# Imam blizu parkić# di su ceste di idemo u vrtić# Mi kod svakoga blizu živimo# prijatelja

*NIK: U kući# Naračaste je boje## Nemam parkić# Samo ceste pored mene di voze auti# Onda mi čekamo da neko prođe pa možemo voziti## Imam novi kamion Jurić# Sada je smeđi# onda se može pretvoriti u cirveni

*NIK: U zgradi živim# S mamom# tatom# i bracom# On je još mali# Moram biti tiho da ga ne probudim

*IVA: Živim u kući# S _ _ _ _ _ i _ _ _ _ _ spavam u sobi # Igramo se i nekad
svađamo

*BON: Zivim u zgladi# U S_ _ _ _ _ ## S mamom vozim bicikl do vltića# a po
_ _ _ _ _ idemo posle vltića## _ _ _ _ _ mi je najdlaži plijatelj

1. faza istraživanja (djetetov opis okruženja u kojem živi):

Djeca u 6.godini života:

*KIM: Živim u kući# u K_ _ _ _ _ # Živim s mamom#bacom#bracom i sekom# U
dvorištu je bakin vrt s puno cvijeća i povrćem## Imamo lijepu# veliku ulicu pa se
igram s mojim prijateljima

*LIA: Živim u zgradi# Imamo male stepenice# bijela vrata i jedan tepih# Živim s
mamom# tatom i mojim bratom _ _ _ _ _# Imamo jedan veliki stol# dvije velike
stolice za mamu# tatu# i male za mene i _ _ _ _ _# Imamo jedan park## Idemo po
jednoj stazici i tamo imamo igralište# Volim kad se igram sa svojim prijateljima u
zgradi

*KAT: S_ _ _ _ _ ima puno zgrada#žutih# rozih# sivih# Moja zgrada ima lijepo
dvorište# ljljačke# ima puno parka# Ima stazica na kojoj se može voziti romobil#
bicikl# role# skateboard#igrati nogomet# Volim S_ _ _ _ _ jer ima puno parkova

*LUK: Živim u zgradi# super mi je# igram se s bracom#Sve ide dobro## Oko zgrade
ima park, trave, mamin vrt sa cvijećem# Vrt ima jako lijepog cvijeća# Imam puno
susjeda# Sebastijan mi je susjed# On ide već u školu

*MAR: Živim u K_ _ _ _ _ # u kući# Iza kuće je mala cesta## Volim skakat na
trampolinu u susjedovom dvorištu##Uz školu ima park#velik je i ima puno drveća

*LUC: Živim u S_ _ _ _ _ # Živim u zgradi# Zgrada je velika# Oko zgrade ima
puno drveća

*ENA: Živim u S_ _ _ _ _ # u velikoj#ogromnoj zgradi# Oko zgrade je
dvorište#bijeli vrtić#cesta#parkić

*TEA: Živim u zgradi# Nije ofarbana@d baš# siva je i velka@d je# Imamo parkić# ima ljuljačka k'o @d u vrtiću# školica# ima pješćanik i jedna mala kućica gdje pozvoniš# ding-dong# Srušili su onaj stari parkić i stavili ovaj novi# Ima tu dućana# Spara i tak

*JUR: Živim u kući# Kuća je velika# Imam dvorište# Velko @d je# ima kamenja# smokve# ružu# malo trave i suncokret# Sve baka uzgaja# samo sam ja dobio suncokret# Imam dva susjeda# dobri su# jedan je malo viši od drugoga# Imamo blizu dućan# bijeli vrtić i arena centar

*LOR: Živim u kući# Velika je# Imam dvorište# sjenicu# vrt od pradjeda i svoj vrt# Moj vrt je velik# a od pradjeda je uzak# Uzgajamo voće i povrće## U K_ _ _ _ ima puno kuća# pasa# mačkica# susjeda

*ROK: Živim u kući# Mala je i plava# Oko kuće je vrtić i park# Park je dobar# ima tri tobogana i ljuljačku## S_ _ _ _ ima crkvu i dućan

*PET: Živim u H_ _ _ _ _ _ _ _ 17# Živim u kući# velika je# bijela# Imam dvorište# u njemu je jedno drvo# Dobit ću kućicu na tom drvu kad bude veliko# Ima okolo trave i betona# Na betonu velike kocke su sive# a male ljubičaste## U kući imam tri stola# jedan mali staklen na tepihu# veliki crni# jedan mali za djecu# U kući ima## deset lampi## devet tepiha ## osam prozora## četiri kreveta# a ako se kauč vrijedi onda pet## šest ormara## tri telke@d # i tri police za knjige# najgornja za najvažnije knjige# srednja od mene i _ _ _ _ _ _ _ _ # a najdoljnja od _ _ _ _ _ _ ## Pod mi je drven# Kuća mi je od cigla# Zidovi su mi bijeli## U kući imam puno cipela## Ulica je bučna# ima puno auta

*MIH: Živim u zgradi# Velika je# plava# Iza zgrade mi je park# ljuljačka# trampolin#penjalica#klackalica#i tobogan## Zgrada ima osam katova# a ja sam na zadnjem## Imam četiri stola# jedan drven# jedan staklen#jedan moj# a jedan od brata# Imam tri zlatne ribice

*ANT: Živim u K_ _ _ _ # U K_ _ _ _ ima moja kuća# druge kuće# dućani# i škola## Kuća mi je velika# imam dvorište s ljuljačkom# stolom i stolicama# cvijeće i vrt# U njemu poriluk# luk# blitvu# paradajz## Pošto je baka na moru# striko zalijeva vrt i povrće## Jako volim parkić# Parkić je tamo iza škole# ima tobogan# klackalica# ljuljačka# i jedna klupa

*MAT: Živim u zgradi# Ima pet katova# ima vrt# i to jako veliki# Volim parkiće koji su ravno preko puta# Ima jedan tobogan za velike i jedan za malo manje# Ima kao neka košara za ljuljanje#malo veća# Ima pješćanik koji ima jedan tobogan# Ima klupice i puno drveća## Imam puno susjeda# Jako poznati susjed je# najbolja prijateljica Margareta na prvom ulazu u prizemlju# a ja na drugom katu# Jako mi je lijepo u S_ _ _ _ # i jako volim sve prijatelje koje imam

2. faza istraživanja (čitanje priče bogate pridjevima te potom djetetovo opisivanje okruženja):

Nakon pročitane priče „Spasene suze“ djeca ponovno opisuju okruženje u kojem žive:

*KIM: Živim u K_ _ _ _ #5.odvojak broj 3# Živim u kući## Baka ima vrt s puno cvijeća#paradajzom i salatam## Na balkonu imam jagode koje mi rastu# baš onako male kao šumske jagode## Antonija živi na kraju ulice# Imamo baš veliku ulicu# pa se igramo i vozimo bicikl# U K_ _ _ _ je lijepo# još neki moji prijatelji žive tu

*LIA: Živim u zgradi# Živim s mamom# tatom# i malim bratom _ _ _ _ # Imamo tri velika kreveta# za tatu# mamu# i mene# i jedan mali kinderbet@d za _ _ _ _ ## Imamo jednu livadu# i jednu veliku terasu# i kućicu za igru# Najviše volim kad _ _ _ _ _ dođe kod mene na igru

*KAT: Živim u S_ _ _ _ _ # u zgradi# S_ _ _ _ ima puno šarenih zgrada# # Imamo lijepo dvorište# i lijepi park# Igramo se na stazici koja ide u park

*LUK: Živim u zgradi# Zabavljam se# Uvijek igram nogomet## Ja sam na 3.katu# Moja zgrada je kuća koja ima dole podrum# i jedne stepenice koje se zaključavaju# U mojoj zgradi ima moja soba s igračkama# Meni mama da da spavam u maminoj sobi.

*MAR: Živim u K_ _ _ _ # Živim sa svojom sestrom# tatom i mamom# Igram se sa svojom sestrom#a ponekad igram i mobitel## Živim u kući#velika je# narančaste boje i još sive# Oko kuće je igralište i park

*LUC: Živim u S_ _ _ _ _ # u zgradi# Velika je# Imamo puno parka oko zgrade

*ENA: Živim u S _ _ _ _ _ # u zgradi# Zgrada je velika# Blizu mi je bijeli vrtić# i lijepi parkić# sa spravom za vješanje

*TEA: Živim u zgradi# Velka@d je i siva# Imamo novi parkić tu pokraj Spara# Ima u njemu školica# pješćanik# ljuljačka# i ima mala kućica

*JUR: Živim u R _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ 9# u S _ _ _ _ _ # u kući# Velika je# imam četiri stola# puno stolica# dva tepiha## Imam baku#dedu#uju#mamu#tatu i seku _ _ _ _ _ # Imam i velko@d dvorište# u njemu suncokrete# Još malo pa će doć jesen# pa ćemo ih zasadit# Kad ih bude jako puno# radit ćemo suncokretovo ulje

*LOR: Živim u K _ _ _ _ _ # S _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ cesta# 2. odvojak broj 3# Živim u kući# kuća je velika#ima puno stvari# Živi s menom deda# mama# tata# seka i ja# Mi živimo gore# a deda dole# # Imam vrt od pradjeda# pun cvijeća i povrća#pa ograda i ispred kuće auti## Onda ima sjenica i od pradjeda kuća# Blizu je mali parkić# u njemu dvije ljuljačkice i tobogan

*ROK: U S _ _ _ _ _ _ _ #u kući# Mala je# bijele boje# Pokrej su vrtić i park# park je dobar# Ima tri tobogana#trampolin# ljuljačku

*PET: Pa to sam ti već ispričao# Ali mogu opet# Živim u kući# bijela je i velika# U dvorištu imam jedno drvo# Tata mi je obećao da kad naraste veliko da ću dobiti drvenu kućicu na njemu# Ali treba jako puno da drvo naraste, jel tako## Kuća mi je od cigla# Pod je drven# a zidovi bijeli# Ulica mi je tamo sve do kraja zelene ograde# bučna je# Imam dvije klime u kući# Imam tri stola# mali staklen# veliki crni# i još jedan mali

*MIH: Živim u S _ _ _ _ _ _ 22b# u zgradi# sa osam kata je# Ja sam na zadnjem katu# Ispred zgrade je škola# Iza zgrade je park# Ima pijesak#trampolin#ljuljačka#klackalica

*ANT: Živim u K _ _ _ _ _ # 5. odvojak broj 1# Živim u kući# Baka sad zalijeva vrt i cvijeće# #Imamo salate# blitve# krastavce#paradajz#luk i poriluk## Dvorište je puno trave i malih cvjetića# I na prozoru mi je cvijeće## L _ _ _ _ _ mi je najbolja prijateljica#S njom se ja i _ _ _ _ _ igramo## U sobi imam tepih#krevet#balkon# Gore mi živi striko#strina i bratići#ispod sam ja# a dole je baka

*MAT: Živim u S _ _ _ _ _ 21b# Živim u zgradi# Zgrada ima samo pet ulaza# i pet katova# Imamo ogromni vrt#jako jako velik# Ima na stotine biljaka i puno ljudi sadi## Još dvije zgrade se nalaze pokraj moje zgrade# Jako blizu ima park# On ima tobogan za velike i male# Ima ljuljačku kakvu imamo tu u vrtiću i pješčanik s ogromnim toboganom u pješčaniku## Imam i puno susjeda# _ _ _ _ _ i _ _ _ _ _ #oni idu sa mnom tu u vrtić# I _ _ _ _ _ _ _ _ _ #najbolja prijateljica# ona je u prizemlju# a ja na drugom katu

Tablica br.1: Podatci o djeci koja su sudjelovala u istraživanju

Djeca u 5.godini života	*ROK	*GAB	*MAR
Spol	M	Ž	Ž
1.faza-Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Gradivni	1) Plavi Crvena	1) Mali 3x Velika 3x	1) Veliki Zeleno
	2) /	2) /	2) /
	3) /	3) /	3) /
2.faza- Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Gradivni	1) Veliko Plavu Žutu	1) Velike Male	1) Novu
	2) /	2)/	2) /
	3) /	3)/	3) /
Komunikacija s roditeljima: a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima? b) Kada razgovaraš s njima? c) Čitate li zajedno slikovnice?	a)O vrtiću	a)Ne znam	a)O vrtiću
	b) Doma	b)Kad dođem iz vrtića	b) Kad idemo doma
	c) Da	c)Aha, imam samo Annu i Elsu	c) Da

Djeca u 5.godini života	*LUC	*TON	*PET
Spol	Ž	M	M
1.faza-Pridjevi:	1)	1)	1)
1)Opisni	Lijepo	Velika	Mali
2)Posvojni	Veliko	Širok	Veća
3)Gradivni		Mali	Visoka
	2) /	2) /	2) /
	3) /	3) /	3) /
2.faza- Pridjevi:	1) Lijepa	1) Velika	1) Visoka
1)Opisni	Veliko	Malen	Mali
2)Posvojni	2) /	2)/	2) /
3)Gradivni	3) /	3)/	3) /
Komunikacija s roditeljima:	a)Vrtiću, crtanju	a)S tatom pričam o veslanju, s mamom o vrtiću	a)Jednom mi je mama pokazala kornjaču i guštera pa smo o tom pričali. Pričam o vrtiću, igračkama
a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima?	b)Kad smo doma	b) Kad dođen kući	b) Kada dođemo doma
b) Kada razgovaraš s njima?	c)Da	c)Da	c) Ahaaaa... Meni se sviđa ona o patkama. Ta mi je omiljena. Ružno pače!
c) Čitate li zajedno slikovnice?			

Djeca u 5.godini života	*VID	*AND	*PAV
Spol	M	M	M
1.faza-Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Gradivni	1) Visokom	1) Nogometne	1) Mali Veliki 2x Žute Crne Crveni
	2) /	2) Policijske	2) /
	3) /	3) /	3) Drveni
2.faza- Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Gradivni	1) Visokom Lijepi	1) Novih	2) Žute Velika
	2)/	2) Policijsku	2) /
	3)/	3)/	3) /
Komunikacija s roditeljima: a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima? b) Kada razgovaraš s njima? c) Čitate li zajedno slikovnice?	a)O vrtiću, prijateljima, igračkama	a)Vrtiću, treningu, legićima	a)Autima, vrtiću
	b)Kada dođemo mama i ja doma	b) Poslije vrtića	b) Doma
	c)Da	c) Uvijek prije spavanja	c) Da

Djeca u 5.godini života	*FRA	*EST	*NIK
Spol	Ž	Ž	M
1.faza-Pridjevi:	1) Velika Visoka 2x Okrugla Nova	1) Niska Siva	1) Veća Narančasta Nove 2x Stare
1)Opisni			
2)Posvojni			
3)Gradivni			
	2) /	2) /	2) /
	3) /	3) /	3) /
2.faza- Pridjevi:	1) Visoka	1) Sive Niska	1) Narančasti Novi Smeđi Crveni
1)Opisni			
2)Posvojni	2) Autobusna	2) /	2) /
3)Gradivni	3) /	3) /	3) /
Komunikacija s roditeljima:	a)Kad dođem iz vrtića uvijek pitam mamu šta ona kuha doma i onda mi ona kaže. S tatom pričam kad idem u vrtić	a)O vrtiću	a)Ljubimo se i mazimo kada idemo spavati. Nešto pričamo.
a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima?	b) Doma i kad idem u vrtić	b)Kad se mama vrati s posla	b)Prije spavanja
b) Kada razgovaraš s njima?	c) Ponekad da	c) Da, navečer	c)Imam neku knjigu... Nemo! Onda mi čitamo
c) Čitate li zajedno slikovnice?			

Djeca u 5.godini života	*NIK	*IVA	*BON
Spol	M	M	M
1.faza-Pridjevi:	1)	1)	1)
1)Opisni	Velika	/	Najdraža
2)Posvojni	2) /	2) /	2) /
3)Gradivni	3) /	3) /	3) /
2.faza- Pridjevi:	1) Mali	1) /	1) Najdraži
1)Opisni	2) /	2) /	2) /
2)Posvojni	3) /	3) /	3) /
3)Gradivni			
Komunikacija s roditeljima:			
a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima?	a) O vrtiću, novim igračkama, braci	a) Autićima	a)O vltiću, spoltu
b) Kada razgovaraš s njima?	b)Kad dođem iz vrtića	b) Doma	b) Kad idemo iz vltića s mamom, s tatom kad dođe doma
c) Čitate li zajedno slikovnice?	c) Čitamo	c) Da	c) Da

Djeca u 6.godini života	*KIM	*LIA	*KAT
Spol	Ž	Ž	Ž
1.faza-Pridjevi:	1) Lijepu Veliku	1)Male 2x Bijela Veliki 2x	1)Žutih Rozih Sivih Lijepo
1)Opisni			
2)Posvojni			
3)Gradivni			
	2)Bakin	2)/	2)/
	3)/	3)/	3)/
2.faza- Pridjevi:	1)Male Veliku	1)Malim 2x Velika 2x	1)Šarenih Lijepo 2x
1)Opisni			
2)Posvojni	2)/	2)/	2)/
3)Gradivni	3)/	3)/	3)/
Komunikacija s roditeljima:			
a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima?	a)O prijateljima u vrtiću.	a)O braci, vrtiću	a)O vrtiću mami sve pričam.
b) Kada razgovaraš s njima?	b)Kad idemo doma.	b)Kada dođem doma.	b)Kad smo doma.
c) Čitate li zajedno slikovnice?	c)Da.	c)Da, mama nam stalno čita.	c)Da, nekad čitamo.

Djeca u 6.godini života	*LUK	*MAR	*LUC
Spol	M	M	Ž
1.faza-Pridjevi:	1) Lijepog	1)Mala	1)Velika
1)Opisni		Velik	
2)Posvojni	2)Mamin	2)Susjedovom	2)/
3)Gradivni	3)/	3)/	3)/
2.faza- Pridjevi:	1)/	1)Velika	1)Velika
1)Opisni		Narančaste	
2)Posvojni		Sive	
3)Gradivni	2)Maminoj	2)/	2)/
	3)/	3)/	3)/
Komunikacija s roditeljima:			
a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima?	a)Pričamo o vrtiću,o školi...	a)Ne želim pričat o tome.	a)O životinjama, vrtiću.
b) Kada razgovaraš s njima?	b)Kad sam doma.	b)/	b)Poslije vrtića.
c) Čitate li zajedno slikovnice?	c)Volimo čitat knjige, enciklopedije...Pred spavanje	c)/	c)Da. Ja čitam. Tata i mama mi malo pomognu slova.

Djeca u 6.godini života	*ENA	*TEA	*JUR
Spol	Ž	Ž	M
1.faza-Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Gradivni	1)Velika Ogromna Bijeli	1) Mala Ofarbana Siva Velika Stari Novi	1)Bijeli Velika 2x Dobri Viši
	2)/	2)/	2)/
	3)/	3)/	3)/
2.faza- Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Gradivni	1)Velika Bijeli Lijepi	1)Velika Siva Novi Mala	1)Velika 2x Suncokretovo
	2)/	2)/	2)/
	3)/	3)/	3)/
Komunikacija s roditeljima: a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima? b) Kada razgovaraš s njima? c) Čitate li zajedno slikovnice?	a)O vrtiću.	a)O braci koji će se rodit, o vrtiću i tak	a)O vrtiću i školi.
	b)Doma.	b) Kad dođem iz vrtića.	b)Kad sam doma.
	c)Da, ponekad.	c)Da, čitamo.	c) Da, mama čita seki i meni. A nekad i tata.

Djeca u 6.godini života	*LOR	*ROK	*PET
Spol	Ž	M	M
1.faza-Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Gradivni	1)Velika 2x Uzak	1)Mala Plava Dobar	1)Velika 4x Bijela 2x Sive Male 3x Ljubičaste Crni Najviša(najgornja) Najvažnije Najniža (najdoljnja) Bučna
	2)/	2)/	2)/
	3)/	3)/	3)Staklen Drven
2.faza- Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Gradivni	1)Velika Mali	1)Mala Bijele Dobar	1)Bijela 2x Velika 3x Zelene Bučna Mali 2x Crni
	2)/	2)/	2)/
	3)/	3)/	3)Drven Staklen
Komunikacija s roditeljima: a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima? b) Kada razgovaraš s njima? c) Čitate li zajedno slikovnice?	a)O prijateljima iz vrtića, školi	a) Ne znam.	a) O vrtiću, o školi, svemu i svačemu.
	b)Kada dođemo doma iz vrtića.	b)Kad sam doma.	b) Kada smo svi kod kuće.
	c)Da, čitamo slikovnice svakakve.	c) Da.	c) Da, čitam s mamom, bratom i sekam.

Djeca u 6.godini života	*MIH	*ANT	*MAT
Spol	M	Ž	Ž
1.faza-Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Grativni	1)Velika Plava Zlatne	1) Velika	1)Veliki 3x Manje (komparativ) Poznati Najbolja
	2)/	2)/	2)/
	3)Drven Staklen	3)/	3)/
2.faza- Pridjevi: 1)Opisni 2)Posvojni 3)Grativni	1) Zadnjem	1)Mali Najbolja	1)Ogromni 2x Velik 2x Male Najbolja
	2)/	2)/	2)/
	3)/	3)/	3)/
Komunikacija s roditeljima: a) O čemu voliš razgovarati s roditeljima? b) Kada razgovaraš s njima? c) Čitate li zajedno slikovnice?	a)O našoj mački-7 godina je stara i zove se Flaffy, o vrtiću i školi	a)O vrtiću	a)Volim pričat s mamom i tatom o tom kako će mi bit u školi i to sve. Pričamo i o vrtiću još k tome.
	b)Kad dođem iz vrtića	b)Kad smo doma.	b)Na putu iz vrtića razgovaramo.
	c)Da. Volim kada mi tata čita slikovnice.	c)Da.	c)Da. Čitamo enciklopediju, nešto o pticama...sve priče čitamo!

Tablica broj 2: Statistički podatci o djeci koja su sudjelovala u istraživanju

DIJETE	BROJ PRIDJEVA PRIJE PRIČE	BROJ PRIDJEVA NAKON PRIČE	SPOL	RAZGOVARA LI DIJETE S RODITELJIMA	ČITA LI ZAJEDNO S RODITELJIMA
1	2	3	1	2	2
2	6	2	2	2	2
3	2	1	2	2	2
4	2	2	2	2	2
5	3	2	1	2	2
6	3	3	1	2	2
7	1	2	1	2	2
8	2	2	1	2	2
9	7	2	1	2	2
10	5	2	2	2	2
11	2	2	2	2	2
12	5	4	1	2	2
13	1	1	1	2	2
14	0	0	1	2	2
15	1	1	1	2	2
16	3	2	2	2	2
17	5	4	2	2	2
18	4	3	2	2	2
19	2	1	1	2	2

20	3	3	1	1	1
21	1	1	2	2	2
22	3	3	2	2	2
23	6	4	2	2	2
24	5	3	1	2	2
25	3	2	2	2	2
26	3	3	1	2	2
27	18	12	1	2	2
28	5	1	1	2	2
29	1	2	2	2	2
30	6	6	2	2	2

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Potpisom potvrđujem kako sam samostalno napisala rad na temu *Pridjevi u djece vrtićke i predškolske dobi* pod mentorstvom doc.dr.sc. Katarine Aladrović Slovaček te da se nisam koristila drugim izvorima osim onima koji su navedeni u radu.

Doris Benšek
